

Playback театърът, сравнен с Психодрамата и Театърът на Подтиснатите (Форум театър)

От Джонатан Фокс

Следващото е изявление от Джонатан Фокс, основател на Playback театъра, относно връзката между плейбек театъра и психодрамата, театъра на подтиснатите (ТнП), и драма терапията

Първо малко история. В началото на 70-те аз считах себе си за човек на импровизационния театър. Бях директор на театрална група, наречена "Всичко е благодат", бивш служител в Корпус на мира в Непал, и студент по *орални епоси*, когато някой ме покани на психодрама уикенд. Това, което видях там беше близо до най-дълбоките ми виждания за театъра: беше интимно, лично, колективно, интензивно. Психодрамата е построена на едно парадоксално равновесие, съчетаващо зачитане на личността и ценене на групата. За разлика от типичната йерархична социална структура, психодрамата, със своята концепция за спонтанност, позволяваше на всеки участник да приеме творческия фокус във всеки един момент. Психодрамата също така предизвикваше дълбоки емоции. Аз търсех такъв баланс, гъвкавост и катарзис за театъра.

Всъщност, налице е известно объркване относно връзката между playback театъра и психодрамата. Като цяло, много хора неправилно смятат, че той е част от психодрамата, или неин клон. Морено, преди еволюцията на психодрамата, режисирал театрална група във Виена, наречена Stegreiftheater (Spontaneity Theater; Театър Спонтанност). Чувствам се по-свързан с тази традиция, отколкото с това, което се разви по-късно. (Морено също се е ангажирал с театрални дейности, след като дошъл в САЩ през 1925 г.) Поддържах членството си в психодрама асоциацията, и вследствие едно странно стечение на обстоятелства, бях помолен да редактирам издание от основните трудове на Морено, издадени през 1987 година.

Бях повлиян от рано, четейки Фрейре и Боал. Не отидох на уъркшоп по ТнП и не се срещнах с Боал, до много по-късно.

И двата подхода, психодрамата и ТнП, подкрепяха безсценарния подход, който беше близо до сърцето ми. В процеса на развитие, и приноса на много сътрудници, стана ясно, обаче, че Playback театърът е със собствен подход, различаващ се значително, едновременно и от Боал и от Морено. За разлика от психодрамата, плейбек театърът не се е позиционирал в терапевтичната област, въпреки че се основава на концепцията за конструктивна промяна. За разлика от форум театъра, Playback театърът не започва с каквито и да било предположения за това каква би могла да бъде "подтиснатостта" на конкретната аудитория, но вярва, че членовете на дадена група, съдействайки чрез споделянето на лични истории, винаги ще повдигнат проблеми, които са от значение за тях. **Ние не отхвърляме личното; ние приемаме всяка история по всеки въпрос; и за разлика от двете - психодрамата и ТнП, ние приемаме с еднакво внимание и истории за радост, както и тези- за страдание.**

Театърът на Подтиснатите търси решения, но Playback театърът не го прави. Вместо това playback историите се превръщат в средство за дълбок диалог, който не изисква отговор. И все пак, аз чувствам, че често един вид народната мъдрост излиза на преден план. Ние често се чувстваме така, сякаш си взимаме урок от живота, макар и историите да не са прости - най-вероятно, защото те просто не са прости.

Освен това, playback театърът разчита по-малко на думи, отколкото психодрамата и форум театърът. В playback представлението, в неговия класически вид, няма да има споделяне, нито дискусия; и няма да бъде търсено решение или лек - просто друга история. Така процесът на playback изиграване интегрално се опира на образ, звук и ритъм, въплъщава разказ на ниво, което има за цел да бъде по-дълбоко от съзнателна мисъл. Разказвачите често се оказват принудени да разкажат същността на историята си, за тях и за зрителите. Такива моменти, силно драматични, осигуряват един вид творческата изненада, както за участниците, така и публиката. Резултатът е социална промяна, подобна на тази, описана от Търнър в неговата концепция за социалната драма.

Дух на щедрост лежи в основата на playback опита. В своята по-голяма част playback изпълнителите принадлежат към групи, които развиват уменията си чрез редовна практика, и също така играят за тяхната общност

като подарък (или почти подарък). Целият процес се основава на идеята за размяна. Протагонистът разказва личната си история публично като подарък към останалите зрители. Актьорите, от своя страна, рискуват да се провалят в изиграването, с цел да направят подарък на разказвача. Публиката следи с дълбоко внимание. Такъв диалог, основан на честен разказ, уважително слушане и креативно творческо отражение поощрява развитието на честност и доверие. Той може да бъде модел за изграждане на мира в един опорочен свят.

Да бъдем свидетели на истината, може да ни разтърси до мозъка на костите. Има мощни сили - лични, социални и политически - призоваващи ни да потискаме реалната история. Но аз вярвам, че трябва да се изправим пред истината за миналото, за да можем да си представим бъдещето в положителна светлина. Именно в това, психодрамата, forum театърът и playback театърът са напълно свързани.

Драма терапията е по-съвместима с playback театъра, отколкото с психодрамата по определени начини. От една страна, тя не настоява за това, което наричам първична драматична метафора – способността да се различи реалността от фантазията, докато психодрамата се основава на техниката за размяна на ролите, насърчавайки протагониста да бъде способен да преговаря за "ами ако" по един съзнателен начин.

Драма терапията приема препратки към вторичната метафора, без да иска предварително препратка към първичната. С други думи, ние ще изиграем вашето откровение, без да се налага да знаете къде се намирате във връзка с него, включително и дори дали знаете дали е реално или не. На второ място, една от основните теории на драма терапия включва "дистанциране", на което playback-а, със своето изискване, че разказвача гледа изиграването, вместо да участва в него, съответства със сигурност.

Playback театърът многократно е въвеждан в психодрама и драма терапевтичните обучения. Редица практики, признавайки взаимното допълване на подходите, са разработили формат, който включва едновременно playback театъра и форум театъра. Пример за това е Tubiyage театрална асоциация от Бурунди, която често започват представленията си с форум театър и ги завършват с плейбек.